

Els usos lingüístics en la documentació clínica als centres sanitaris de la ciutat de Barcelona

Aquest article exposa les principals conclusions de l'estudi 'Els usos lingüístics en la documentació mèdica als centres sanitaris de la ciutat de Barcelona', elaborat per mitjà de l'observació sociolingüística de la documentació inclosa a les històries clíniques.

En el marc del Pla estratègic sobre llengua i salut, la Generalitat de Catalunya i el Consorci Sanitari de Barcelona van encarregar al Centro Informático de Estadísticas y Sondeos, SA, sota la direcció i el seguiment de l'Institut de Sociolingüística Catalana de la Secretaria de Política Lingüística, el disseny i la realització d'una investigació quantitativa sobre els usos lingüístics en la documentació inclosa a les històries clíniques.

L'objectiu d'aquest estudi era conèixer i quantificar els usos lingüístics en la documentació mèdica als centres sanitaris públics de la ciutat de Barcelona.

El plantejament i la metodologia utilitzats en la investigació van ser tot un repte, ja que es va emprar com a mètode de treball l'observació sociolingüística *in situ* dels diferents tipus de documents que conformen una història clínica.

Per tal de fer la investigació es va determinar una mostra aleatòria simple d'entre la totalitat d'històries clíniques iniciades l'any 2003 als següents centres sanitaris de Barcelona: Hospital Clínic, Hospital de Sant Pau, Hospital del Mar, Hospital General de la Vall d'Hebron, Hospital Maternoinfantil de la Vall d'Hebron, Hospital de Traumatologia i Rehabilitació de la Vall d'Hebron, Hospital de Sant Rafael, Hospital de l'Esperança, Hospital del Sagrat Cor, Clínica Plató, Hospital de la Creu Roja i Casa de Maternitat.

Determinada la mostra teòrica per centre, es va desenvolupar la recollida de la informació per tal de quantificar l'idioma en què estan editats els diferents documents que conformen una història clínica i l'idioma en què han estat emplenats. Val a dir que l'anàlisi documental ha afectat exclusivament la llengua dels documents, i mai el contingut.

Per tal de disposar de la màxima informació possible, es van incloure en l'estudi variables com el tipus de document (es van recollir més d'una cinquantena de tipus de documents diferents); la unitat o servei titular del document; si el document era propi del centre o aliè; quin tipus de plantilla s'utilitzava en el model: plantilla normalitzada i identificada com a tal, plantilla no normalitzada (creació del departament o servei) i/o plantilla d'ordinador (corresponent a informes generats totalment per ordinador); i qui emplenava el document (metge i/o infermer/a).

Finalitzat el treball de camp i realitzades les tasques de verificació, depuració i control de consistències de tota la informació, vam disposar d'una mostra final d'un total de 8.961 documents diferents inclosos en 846 històries clíniques revisades.

**Objectius
i metodologia
de la recerca**

Resultats principals

Les dades més rellevants obtingudes en la investigació fan referència als impresos i al contingut o text redactat o emplenat pels professionals sanitaris.¹

En primer lloc cal comentar que la gran majoria dels impresos que s'utilitzen en els centres sanitaris són editats en català: tres de cada quatre originals o plantilles estan redactats en català (74%). En contraposició, l'ús del català a l'hora d'emplenar els documents inclosos en les històries clíniques és baix: el percentatge de documents on s'empra el català no arriba al 23%.

Això implica una notable i significativa diferència pel que fa a l'ús del català segons si analitzem l'imprès o el document un cop que ha estat emplenat.

Analitzades les dades obtingudes en l'estudi s'estableix una relació directa entre l'idioma en què es redacta l'imprès i l'idioma en què després s'emplena: tal com es pot veure en el gràfic 1 en els impresos redactats en català s'utilitza en major mesura el català per emplenar-los. I la mateixa tendència s'observa amb el castellà.

Impresos

Centrant-nos en els impresos o plantilles que es fan servir al centres sanitaris de Barcelona, destaquem les conclusions següents:

- En els hospitals de més de 400 llits s'observa un menor ús dels impresos en català.
- Pel que fa a les unitats dels centres, és a consultes externes i a urgències on s'observa un major percentatge d'ús d'impresos en català, mentre que en les unitats d'hospitalització és significatiu l'ús d'impresos en castellà.
- En la redacció de plantilles no normalitzades, aquelles que crea el mateix servei o unitat i per tant els mateixos professionals, s'empra el castellà en major mesura que en el conjunt d'impresos.
- Per tipus de document analitzat, hi ha un seguit de documents on s'utilitzen impresos en català de forma significativament superior a la mitjana global: ordres de tractament, peticions / informes d'assistència, informe d'assistència a urgències (els emplena el metge) i registres d'infermeria, observacions d'infermeria i registre de dades d'infermeria (els emplena l'infermer/a).

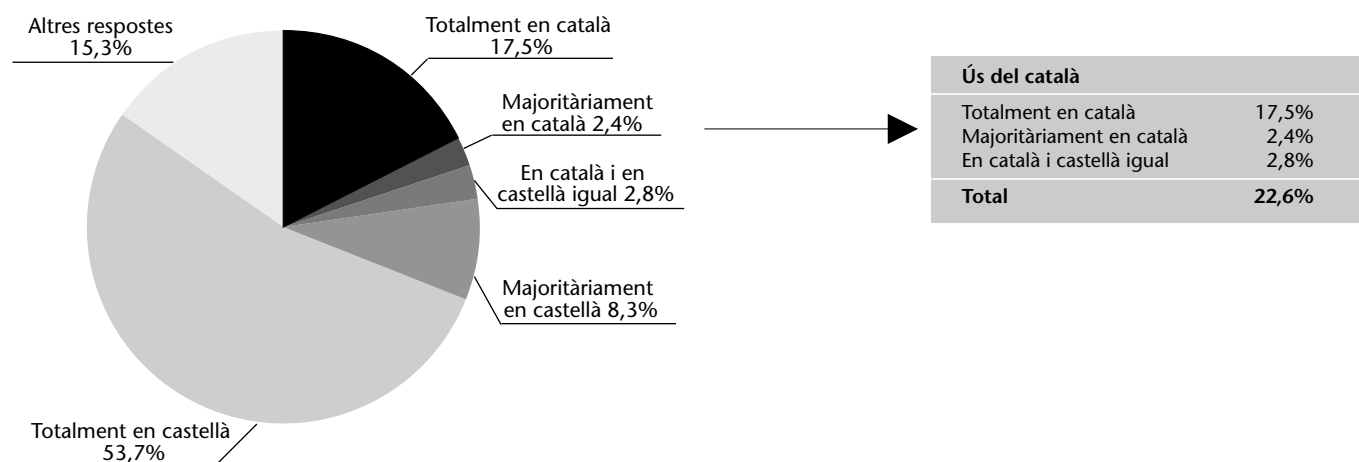
Redacció de la documentació

Pel que fa a les llengües en què s'han emplenat els documents, destaquem les dades següents:

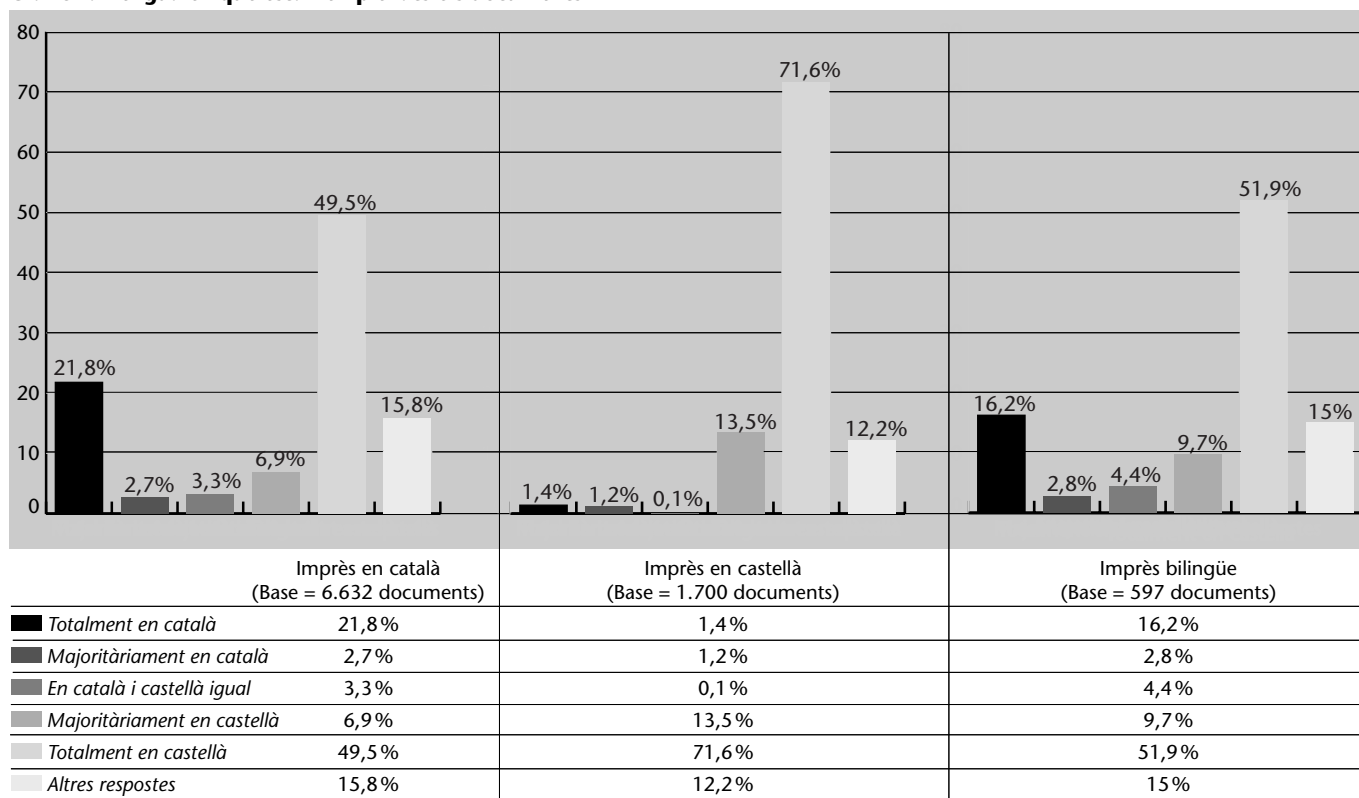
- En els hospitals de menys de 400 llits s'observa que els documents estan emplenats majoritàriament en castellà.
- Pel que fa a les unitats dels centres, s'observa que a consultes externes s'emplenen un major percentatge de documents totalment en català (la mateixa tendència que s'observava en els impresos). Per contra, a urgències és on s'emplenen un major percentatge de documents totalment en castellà, mentre que en els impresos s'observava que el 95% estaven redactats en català.
- Segons el professional que emplena el document, s'observa que els metges tenen tendència a emprar íntegrament el castellà quan redacten documents. Entre el col·lectiu d'infermeria es detecta un major percentatge de documents

1. Amb *impresos* fem referència a la plantilla del document abans de ser emplenat. *Document*, en canvi, és l'imprès un cop ha estat emplenat.

Gràfic 1. Percentatge de documents analitzats segons l'idioma en què estan emplenats

Gràfic 2. Llengua en què estan emplenats els documents

redactats en dues llengües, fet motivat possiblement perquè en un mateix document hi participa més d'un professional del departament d'infermeria.

- Pel que fa a la llengua en què han estat emplenats els diferents tipus de document, destaquem en quins destaca de forma significativament superior a la mitjana global l'ús exclusiu del català: nota d'ingrés i peticions / informes d'assistència (els emplena el metge) i exploracions complementàries (registres que s'emplenen de forma automàtica).

Finalment, volem agrair la predisposició i la col·laboració institucional i dels professionals de tots els centres on s'ha desenvolupat el treball de camp, sense els quals no hauria estat possible dur a terme aquest estudi.